

Michel Mourre, *Dictionnaire encyclopédique d'histoire*, 8 volume, Nouvelle édition, ed. Bordas, Paris, 1993,

Michel Mourre (1928-1977), un solitar autodidact de o mare erudiție, este autorul a mai multor lucrări, între care cităm: *Lumea la moartea lui Socrate*, *Lumea la nașterea lui Hristos*, *Religiile și filosofii Asiei* etc., sinteze care s-au impus în istoriografia franceză contemporană. Vasta cultură istorică și filosofică, pregătirea enciclopedică a autorului i-a dat imbold ca din 1963 să înceapă redactarea unui dicționar de istorie universală pe care-l publică, în două mari volume, în anul 1968. Dorința de a realiza o nouă istorie enciclopedică, pe măsura istoriografiei contemporane, i-a determinat să muncească stăruitor la o nouă ediție, bogat ilustrată, în opt volume. O boală scurtă și nemiloasă n-a lăsat însă lui Mourre posibilitatea să se bucure de această realizare, definitivată de un eminent colectiv de specialiști abia în 1993, la cunoscuta editură pariziană Bordas.

Astfel de lucrări enciclopedice s-au mai realizat în limba franceză, fie în 1842, fie în 1857, evident mult depășite de cursul firesc al cercetării istorice. Enciclopedia lui Mourre și-a propus să prezinte istoria fiecărui popor, a fiecărui continent. Dacă a acordat atenție antichității, aceeași grijă o are și pentru istoria contemporană căreia i se rezervă un spațiu larg și editorii au completat datele unor voci cu evenimente petrecute, chiar foarte recent.

Enciclopedia prezentată nu se rezumă numai la faptele politice diplomatice sau militare, ci relevă toate elementele care compun istoria omului de la origini până în zilele noastre. Astfel, ni se prezintă istoria statelor actuale și vechi, a provinciilor istorice, a orașelor. De asemenea, foarte important este faptul că sunt definite instituțiile politice, ideologiile, partidele politice din trecut, dar și cele actuale. Sunt prezente articole care definesc elemente, forme și doctrine economice, structurile sociale, diferite religii ca și scurte biografii ale personalităților. Indiferent de domeniul activității: istorie sau politică, ideologie sau cultură, oricine găsește în acest dicționar enciclopedic date utile și își poate contura o imagine asupra lumii în continua ei transformare.

Calitatea acestei enciclopedii sporește considerabil printr-o ilustrație abundentă și variată. De asemenea, hărțile explicite și sugestive contribuie substanțial la înțelegerea fenomenelor istorice și urmările lor pentru lumea contemporană.

Nu este lipsit de interes ca în această succintă prezentare să discutăm și despre istoria românilor, așa cum apare ea în enciclopedia de față. Dacă nu greșesc, în jur de 80 de articole se referă la istoria românească și trebuie să remarc că majoritatea lor sunt bine informate, scrise obiectiv. Articolul *România*, pe 10 coloane, ceea ce înseamnă aproximativ cinci pagini, este o sinteză clară care oferă cititorilor din alte țări posibilitatea unui prim contact cu istoria românească.

Alte articole se referă la provinciile istorice românești, localități sau personalități ale vieții publice, ele completând informațiile articolului de bază. Nu am făcut o comparație în ceea ce privește ponderea acordată României în raport cu alte țări, dar, ca în mai tot dicționarul, istoriei moderne și mai ales celei contemporane i se acordă prioritate, astfel că numai 25 de articole privesc istoria veche și medie a românilor.

În volumul impresionant de date nu lipsesc erori de amănunt, confuzii sau chiar afirmații bizare și astfel de date semnalează că s-au strecurat și în articolele privind România. Desigur, nu se pune în cumpănă o rea intenție, ci numai posibilitățile de documentare ale autorului, cunoscând că literatura istorică românească penetrează destul de greu în Occident. Prezentăm în cele ce urmează câteva din informațiile eronate care ar trebui să dispară la o viitoare ediție a acestei opere atât de utile.

Despre orașele Ismail și Brașov se afirmă că au intrat în componența României în 1919, respectiv 1920 (?!), pe când ele, după cum se știe, firesc au aparținut României prin procesul Marii Uniri din 1918. Despre orașul Iași ni se spune că era "deja important în epoca romană" (!). Din categoria informațiilor bizare reproducem următoarele: "Un alt trofeu celebru, ridicat de Hadrian la Adamklisi, în Dobrogea, pe malul Dunării, pentru a comemora victoriile asupra dacilor, a fost distrus în 1944". Fraza cuprinde trei erori. Cunoscutul monument a fost construit în timpul lui Traian, nu este situat pe malul Dunării și astăzi se află în picioare, reconstituit chiar, din fericire nefiind afectat de urgia războiului. De asemenea, autorul își informează greșit cititorii spunându-le că: "românii au fost convertiți de bulgari, către sec. al IX-lea, la religia greco-catolică".

Recunoaștem că autorul s-a ferit de a manifesta partizanat, fiind prezentate diferite opinii fără polemică. Se recunoaște totuși, într-o serie de articole, surse unor informații și anume: istoriografia maghiară. Localitățile de naștere sau de deces ale unor personalități maghiare de origine transilvană sunt redată cu numele lor unguresc.

Despre lăncu de Hunedoara ni se spune că ar fi fost de origine român sau sârb (?), că jumătatea nordică a Transilvaniei dată Ungariei prin Dictatul de la Viena, ar fi avut o populație majoritar maghiară. Evident sunt consecințele răspândirii unor lucrări ale istoriografiei amintite, atât de active în Occident, fapt care se vede și în omisiunea perioadei dintre 1691 și 1867 în ceea ce privește istoria Transilvaniei.

Dacă am semnalat câteva confuzii, erori sau chiar omisiuni (lipsește, de exemplu, un articol despre Ștefan cel Mare), aceasta nu înseamnă că acest impresionant dicționar de istorie universală nu este valoros. Din contra, este un instrument de lucru de înaltă calitate, un mijloc lesnicios de informare pentru toți cei care se preocupă de istorie, dar nu numai.

Mircea Ignat